

LWR-4112-04/2012
S/08/013

Wrocław, dnia 10 kwietnia 2012 r.

**Pani
Elżbieta Raczkiewicz
Prezes Zarządu
Zakładów Chemicznych „Jelchem” S.A.
W Jeleniej Górze**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu skontrolowała Zakłady Chemiczne „Jelchem” S. A. w Jeleniej Górze (zwane dalej „Spółką”) w zakresie wykorzystania majątku państwowego oraz wywiązywania się ze zobowiązań finansowych na rzecz państwa.

Wyniki tej kontroli zawarte zostały w protokole kontroli przekazanym Zarządowi Spółki² za zwrotnym potwierdzeniem odbioru w dniu 3 stycznia 2012 r. Protokół ten ze strony Spółki został podpisany przez osobę nieuprawnioną. Stosownie do przepisu art. 54 ustawy o NIK, protokół kontroli, obok kontrolera NIK, podpisuje bowiem kierownik jednostki kontrolowanej lub osoba pełniąca jego obowiązki. Za kierownika jednostki kontrolowanej – stosownie do art. 2a pkt 3 ustawy o NIK należy rozumieć osobę, która zgodnie z przepisami określającymi ustrój jednostki jest odpowiedzialna za działalność tej jednostki i jest uprawniona do jej reprezentowania, także osobę kierującą pracami organu wieloosobowego. Zgodnie natomiast z art. od 13 do 15 Statutu Spółki, kierownikiem Zakładów Chemicznych JELCHEM w Jeleniej Górze, w rozumieniu przepisów ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli jest Pani Prezes. Tymczasem protokół kontroli podpisany został przez osobę nieuprawnioną – Mirosława Gniewowskiego pod pieczęcią „Pełnomocnik”³. W

¹ Dz.U. z 2012 r. Nr 15, poz. 82

² Wynikającym z dokumentów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu przekazania protokołu.

³ Pan Mirosław Gniewowski został odwołany z dniem 8 października 2011 r. z funkcji Prezesa i członka Zarządu Zakładów Chemicznych JELCHEM S.A. w Jeleniej Górze uchwałą Rady Nadzorczej nr 2/09/11 z dnia 8 października 2011 r.

tym stanie rzeczy, w związku z niepodpisaniem protokołu kontroli przez kierownika jednostki kontrolowanej, protokół ten po podpisaniu przez kontrolera przeprowadzającego kontrolę Zakładów Chemicznych „Jelchem” S. A. w Jeleniej Górze, stosownie do przepisu art. 57 ust. 4, a nadto art. 60 ustawy o NIK, stanowi podstawę przekazania Pani niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Oceny kontrolowanej działalności zawarte w tym wystąpieniu pokontrolnym zostały dokonane po wcześniejszym wnikliwym przeanalizowaniu pisemnych wyjaśnień Pani Prezes z dnia 23 lutego 2012 r. (udzielonych w trybie art. 59 ust. 1 ustawy o NIK).

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia kontrolowaną działalność, z uwagi na systematyczne obniżanie efektywności gospodarowania majątkiem państwowym, odpowiadającym 25% udziałowi Skarbu Państwa w kapitale akcyjnym Spółki⁴, stwierdzone przypadki nieterminowego lub niepełnego wywiązywania się ze zobowiązań finansowych na rzecz państwa oraz nienależytą współpracę z reprezentantami Skarbu Państwa jako akcjonariusza posiadającego w kapitale zakładowym Spółki 25% akcji.

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące oceny cząstkowe.

1. Według corocznych sprawozdań finansowych Spółki, przedmiotem jej działalności było zarządzanie nieruchomościami niemieszkalnymi, zarządzanie nieruchomościami mieszkalnymi, kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, wynajem nieruchomości na własny rachunek, zagospodarowanie i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek. W badanym okresie wynik finansowy z działalności Spółki systematycznie obniżał się. W 2008 r. zysk netto wynoszący 374,6 tys. zł był niższy od uzyskanego w 2006 r. o 33% (o 183 tys. zł) oraz od osiągniętego w 2007 r. o 77% (o 1.255,2 tys. zł). W kolejnych dwóch latach nastąpiło dalsze pogorszenie wyniku finansowego, ponieważ osiągnięto stratę netto wynoszącą 8,4 tys. zł w 2009 r. oraz 3.289,1 tys. zł w 2010 r. Jednocześnie w okresie tym wskaźnik płynności bieżącej, obrazujący stopień pokrycia zobowiązań krótkoterminowych majątkiem obrotowym, zmniejszył się z 6,0 w 2007 r. do poziomu 5,3 w 2008 r., 3,7 w 2009 r. i 3,3 w 2010 r.

2. ... [Tajemnica skarbowa] ...

3. Badanie naliczania i odprowadzania podatku VAT za miesiące wybrane z pięcioletniego okresu 2007-2011 (październik 2007 r., maj 2009 r. oraz czerwiec 2011 r.) nie wykazało nieprawidłowości.

⁴ W okresie objętym kontrolą Skarb Państwa posiadał 25% akcji Zakładów Chemicznych „Jelchem” S. A. w Jeleniej Górze.

4. W badanym okresie Spółka posiadała prawo użytkowania wieczystego gruntów będących własnością Skarbu Państwa. Według stanu z połowy 2011 r. w użytkowaniu wieczystym pozostawało ponad 50 działek gruntów Skarbu Państwa, o łącznej powierzchni 15,4 ha. W żadnym roku objętym kontrolą Spółka nie uregulowała w pełni opłat rocznych ustalanych z tytułu użytkowania tych gruntów przez Prezydenta Jeleniej Góry, reprezentującego Skarb Państwa na podstawie art. 11 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9b¹ ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁵. Z ogólnej kwoty 249,6 tys. zł opłat z tytułu wieczystego użytkowania takich gruntów przypadających do zapłaty w latach 2006-2011 (do 30 czerwca), wpłacono 122,7 tys. zł. Spółka zakwestionowała przy tym zasadność naliczenia przeważającej części pozostałych opłat z tytułu użytkowania wieczystego gruntów. W konsekwencji zobowiązania Spółki z tego tytułu stały się przedmiotem sporu sądowego⁶, którym objęto łącznie opłaty na kwotę 124,4 tys. zł. Do czasu kontroli Sąd nakazał Spółce zapłatę zobowiązań objętych przedmiotowym sporem w kwocie 2,0 tys. zł (z odsetkami ponad 1 tys. zł), których mimo to nie uregulowano (co Izba ocenia negatywnie). Spór co do zasadności ustalenia opłat w kwocie 122,4 tys. zł (bez odsetek rzędu 27,5 tys. zł) nie został natomiast do czasu kontroli rozstrzygnięty prawomocnym wyrokiem.

5. Izba nie wnosi uwag do rozliczania przez Spółkę zobowiązań jako podatnika oraz płatnika odpowiednio podatku dochodowego od osób prawnych oraz od osób fizycznych. Kontrola prawidłowości naliczania i wpłat zaliczek podatku dochodowego od osób fizycznych za wybrane miesiące, tj. kwiecień 2009 r., maj 2010 r. i marzec 2011 r. nie wykazała nieprawidłowości. Spółka prawidłowo rozliczała również podatek dochodowy od osób prawnych. W deklaracjach wykazywano zerowe zobowiązania z tego tytułu, po zastosowaniu odliczeń od dochodu z tytułu strat z działalności Spółki osiągniętych w latach 2001 – 2005 oraz z tytułu udzielonych darowizn.

6. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia współpracę Zarządu Spółki z reprezentantami Skarbu Państwa (posiadającego w kapitale zakładowym Spółki 25% akcji), zwłaszcza ograniczania reprezentantom Skarbu Państwa czynności nadzorczych w Spółce. W skrajnym przypadku, wbrew przepisom art. 400 kodeksu spółek handlowych, pozostawiono nawet bez nadania biegu wnioski Ministra Skarbu Państwa z 7 listopada 2008 r. o zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia i dokonania wyboru rady nadzorczej Spółki w drodze głosowania oddzielnymi grupami celem wyboru jednego członka rady nadzorczej,

⁵ Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.

⁶ Z reprezentującym Skarb Państwa Prezydentem Jeleniej Góry

który zostałby delegowany do stałego indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych⁷. Mimo kolejnych pism w sprawie odbycia walnego zgromadzenia, dopiero po wystąpieniu Ministra Skarbu Państwa z wnioskiem o sądowe upoważnienie do zwołania walnego zgromadzenia, w dniu 29 maja 2009 r. odbyło się walne zgromadzenie Spółki, które swoim porządkiem obrad obejmowało sprawy wnioskowane przez Skarb Państwa – Ministra Skarbu Państwa. Wobec notorycznego, bezzasadnego obarczania akcjonariusza odpowiedzialnością za niezwołanie na wymieniony wcześniej wniosek z 7 listopada 2008 r. nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, kwestia ta została zweryfikowana w postępowaniu sądowym, którego wyniki wskazały na odpowiedzialność osoby pełniącej wówczas jednoosobowo funkcję Zarządu Spółki.

W jednym z pism procesowych Zarząd Spółki – zdaniem NIK – również bezzasadnie obarczył Ministra Skarbu Państwa odpowiedzialnością za brak współpracy Zarządu z akcjonariuszem (reprezentantem Skarbu Państwa). Miała wynikać ona rzekomo z traktowania Spółki Jelchem jak jednoosobowej Spółki Skarbu Państwa, w związku z oczekiwaniem od jej Zarządu wypełniania kwestionariuszy przeznaczonych dla Spółek Skarbu Państwa ze 100% udziałem. Twierdzeniu temu jednakże kategorycznie zaprzeczyło Ministerstwo Skarbu Państwa. W piśmie procesowym z 3 kwietnia 2009 r. Ministerstwo wyjaśniło, iż jako akcjonariusz Skarb Państwa nie wnioskował do spółki o sporządzenie i przesyłanie tzw. informacyjnych ankiet kwartalnych, zwracał się natomiast z prośbą o przekazywanie aktualnych danych finansowych celem prowadzenia bieżącego nadzoru nad działalnością Spółki, mając jednakże przy tym poważne problemy w ich pozyskiwaniu.

Na trudności w pozyskaniu materiałów i informacji, niezbędnych do wykonywania czynności nadzorczych w Spółce, wskazało ponadto dwóch przesłuchanych podczas kontroli w charakterze świadków przedstawicieli Skarbu Państwa w Radzie Nadzorczej Spółki, którzy pełnili tę funkcję w okresie objętym kontrolą.

7. Zarząd Spółki kwestionował prawo do kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli takich obszarów działalności jak powiązania kapitałowe z innymi spółkami, przekazywanie darowizn innym podmiotom, działalność organów Spółki, ustalanie prawa do dywidendy z zysku Spółki i jej wypłata poszczególnym akcjonariuszom, obciążanie majątku Spółki hipoteką lub zastawem. Skutkowało to odmową Zarządu Spółki przekazania dokumentacji dotyczącej wskazanych obszarów. Dodatkowo kontroli NIK nie została przekazana

⁷ Wzmiankowany wniosek Minister Skarbu Państwa skierował do Zarządu Spółki mając na uwadze oczywisty interes Spółki oraz celem lepszego zabezpieczenia interesu akcjonariusza – Skarbu Państwa reprezentującego 25% kapitału zakładowego Spółki.

dokumentacja dotycząca nieruchomości, którymi dysponowała Spółka oraz jej statut a Pan Mirosław Gniewowski – ówczesny Prezes Zarządu, wskazał na podmioty zewnętrzne, w których te dokumenty są dostępne. W konsekwencji braku przekazania dokumentów z ww. obszarów działalności, Najwyższa Izba Kontroli nie miała możliwości ich zbadania lub możliwość taka była w znacznym stopniu ograniczona.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie skutecznych działań mających na celu efektywniejsze wykorzystanie majątku państwowego przez Zakłady Chemiczne „Jelchem” S. A., wynikającego z 25% udziału Skarbu Państwa w kapitale akcyjnym.**
- 2. ... [Tajemnica skarbową] ...**
- 3. Wnoszenie opłat z tytułu użytkowania wieczystego gruntów nie kwestionowanych przez Spółkę oraz zweryfikowanych w postępowaniu sądowym.**
- 4. Zapewnienie współpracy z reprezentantami Skarbu Państwa jako akcjonariusza reprezentującego 25% akcji w kapitale zakładowym Spółki.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Prezes w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Prezes prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

....Dyrektor
Delegatury NIK we Wrocławiu
/ - /
Piotr Miklis